

UDK 611
75.071.1:929
75.071.1:929
COBISS.SR-ID 216882700

ISSN 0350-2899. - Vol. 40, br. 2 (2015), str. 79-82.

MIKELANĐELO I BARTOLOMEO PASAROTI, MESTO ANATOMIJE U STVARALAŠTVU OVIH VELIKANA RENESANSNOG SLIKARSTVA

MICHELANGELO AND BARTOMEIO PASSAROTTI, ANATOMY IN THE WORKS OF THESE GREAT RENAISSANCE PAINTERS

Biljana Velić, Miloš Protić

SLUŽBA OPŠTE MEDICINE, DOM ZDRAVLJA, ZC ZAJEČAR

Sažetak: Uvod: Renesansa nastaje u Italiji u 14. veku i širi se na ostatak Evrope do 16. veka. Tada dolazi do velikih preokreta u slikarstvu, nauci, književnosti. Vladalo je interesovanje za antička dela, u središtu je čovek, nasuprot dotadašnjoj sholastičkoj nauci i crkvi. U to doba stvaraju i Mikelandelo Buonaroti (1475–1564), jedan od najvećih genija renesanse, i Bartolomeo Passaroti (1529–1592), slikar perioda manirizma. Cilj: Ukazati na tadašnje podučavanje studenata slikarstva anatomiji. Metod i materijal: Pregled dostupne literature na internetu iz medicinskih baza podataka, kao i baza podataka istorije umetnosti, poput *Pubmeda* i *Oksfordskog indeksa*. Bartolomeo Passaroti je naslikao *Čas anatomije za umetnike*. Reč je ulju na platnu koje prikazuje čas anatomije koji se predaje studentima slikarstva, a sprovodi se seciranjem leša. Diskusija: Smatra se da je na slici Mikelandelo koji drži predavanje svojim studentima, koristeći seciranje leša i time prikazuje građu ljudskog tela, proporcije, međusobne odnose. Takođe se smatra da je pred njim tadašnji cenjeni udžbenik anatomije Andreasa Vesalijusa, lekara i anatomu, *De humani corporis fabrica* (ili struktura ljudskog tela, u prevodu sa latinskog). U sklopu ovih detalja dolazi se do nezaobilazne centralne figure samog Mikelandela kao učitelja, te je ovo Passarotijevo delo i svojevrsno istorijsko svedočanstvo o samom Mikelandelu koji je, sem slikarstva, poznat po izuzetnim anatomskim skicama i crtežima. Poznata je genijeva *Studija o torzu i nogama*. Prema mišljenju istoračara, ove skice ljudske anatomije imale su uticaj na potonji razvoj anatomije. Zaključak: Uočava se da je Mikelandelo bio vrstan poznavalac anatomije o čemu govore njegove anatomske skice i crteži. Takođe je ilustrativno poznavanje anatomije u Passarotijevom delu, koji je u svom *Času* to istakao u oslikavanju leša. Sem toga, naročita pažnja je poklonjena i držanju učenika i ekspresiji njihovih lica. Zato je Vesalijusov udžbenik svedočanstvo *per se* o razvoju anatomije.

Ključne reči: Mikelandelo, Passaroti, anatomija, čas, renesansa.

Extended summary: Introduction: The Renaissance appeared in Italy in the 14th century and has spread to the rest of Europe until the 16th century, during which there was a major turning point in painting, science, literature. There was an interest in antiques, and in the middle of it is the man, as opposed to scholastic science and the church. Michelangelo Buonarroti (1475-1564), one of the genius of the Renaissance and Bartolomeo Passarotti (1529-1592), painter of the period of mannerism. Objective: To show the former teaching anatomy students painting. Method and material: Overview of the available literature on the Internet from medical databases and database of art history, such as PubMed and the Oxford index. Bartolomeo Passaroti painted „The Anatomy for artists “. It is oil on canvas that shows the time that anatomy is taught to students of painting and implemented by dissection of corpse. Discussion: It is believed that it is Michelangelo who gives lectures to his students, using dissection of corpse and shows the structure of the human body, proportions, mutual relations. It is also considered that in front of him famous textbook anatomy of Andreas Vesalius, physician and anatomist, „ De humani corporis fabrica " (or the structure of the human body in latin). These details lead to central figure of the Michelangelo as a teacher, where he shows to students details of corpse, this oil on canvas is historical evidence of Michelangelo well known for exceptional anatomical sketches and drawings. It is well known „ Study of the torso and legs ". Otherwise these sketches of human anatomy had an impact on the subsequent evolution of anatomy, according to historians. Conclusion: It is noted that Michelangelo was a connoisseur of

Adresa autora: Miloš Protić, Svetozara Markovića 1, 19000 Zaječar, Srbija.

E-mail: drmilosprotic@gmail.com

Rad primljen: 8. 2. 2015. Rad prihvaćen: 31. 5. 2015. Elektronska verzija objavljena: 21. 8. 2015.

anatomy and his anatomical sketches and drawings tell us that. It is also illustrative knowledge of anatomy of Passarotti himself in his painting, pointed out that in painting the corpse. Attention of students is well presented. Vesalius' tutorial is per se evidence of a development of anatomy.

Keywords: Michelangelo, Passarotti, anatomy, lesson, renaissance

UVOD

Renesansa (fr. *renaissance* – preporod) je kulturno-istorijski pojam koji je najpre označavao doba od 1350. do 16. veka kao period u kome je došlo do ponovnog interesovanja za klasičnu antiku i procvata umetnosti, da bi se zatim ovim pojmom označavalo kulturno stanje prelaznog doba od srednjeg veka do novog doba, naročito u Italiji. U središtu je čovek, nasuprot dotadašnjoj sholastičkoj nauci i crkvi. Tada stvaraju i Mikelandelo Buonaroti (1475–1564), jedan od najvećih genija renesanse, i Bartolomeo Passarotti (1529–1592), slikar perioda manirizma.

CILJ

Cilj našeg rada je ukazati na tadašnje podučavanje anatomiji studenata slikarstva, što je motiv slike *Čas anatomije za umetnike* Bartolomea Passarotija. Slika se nalazi u galeriji Borgeze u Rimu, Italija.

METOD I MATERIJAL

Pregled dostupne literature na internetu iz medicinskih baza podataka, kao i baza podataka istorije umetnosti, kao što su *Pubmed* i *Oksfordski indeks*. Korišćeni su opisi i tumačenja Passarotijovog dela, kao i skice i crteži koje je sačinio Mikelandelo Buonaroti. *Books of the body-anatomical ritual and renaissance learning (Knjige o telu – anatomski ritual i renesansno učenje)* Andrea Karlina, a u prevodu koji su uradili John Tedeschi i Anne C. Tedeschi, daje tumačenje slike *Čas anatomije za umetnike*.

REZULTATI I DISKUSIJA

Bartolomeo Passarotti (slika 1) je naslikao *Čas anatomije za umetnike* (slika 2). Reč je o ulju na platnu koje prikazuje čas anatomije koji se predaje studentima slikarstva, a sprovodi se seciranjem leša. Smatra se da je na slici Mikelandelo (slika 3) koji drži predavanje svojim studentima, koristeći seciranje leša i time prikazuje građu ljudskog tela, proporcije, međusobne odnose.

Slika 1. Bartolomeo Passarotti.

Image 1. Bartolomeo Passarotti

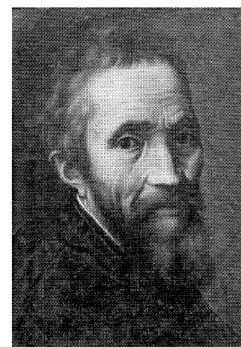
Slika 2. Čas anatomije za umetnike, Bartolomeo Passarotti.

Image 2. Anatomy class for artists, Bartolomeo Passarotti

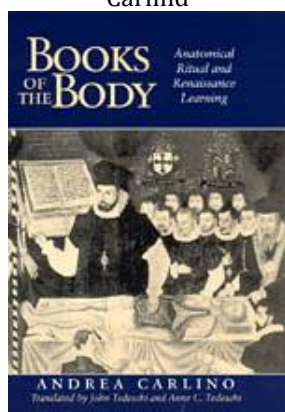
Slika 3. Mikelandelo Buonaroti.

Image 3. Michelangelo Buonaroti.

Takođe se smatra da je pred njim tadašnji cenjeni udžbenik anatomije Andreea Vesaliusa, lekara i anatoma, *De humani corporis fabrica* (ili struktura ljudskog tela, u prevodu sa latinskog; adaptirano iz *Books of the body, Knjige tela – anatomski ritual i renesansno učenje*, Andrea Karlina, prevod John Tedeschi and Anne C. Tedeschi, slika 4).

Slika 4. *Knjiga tela*, Andrea Karlin.
Image 4. *Books of the body*, book of Andrea Carlind

U sklopu ovih detalja dolazi se do nezaobilazne centralne figure samog Mikelandela kao učitelja, te je ovo Pasantijevo delo i svojevrsno istorijsko svedočanstvo o samom Mikelandelu koji je, sem slikarstva, poznat po izuzetnim anatomskim skicama i crtežima.

Poznata je genijeva *Studija o torzu i nogama* (slika 5), zatim *Skice tela i delova tela* (slika 6), *Čovek koji drži svoju odranu kožu* (slika 7), *Skica leve butine i noge* (slika 8) i *Anatomija – višestuko* (slika 9).

Slika 5. *Studija o torzu i nogama*, Mikelandelo Buonarroti.

Image 5. *Study on the torso and legs*, Michelangelo Buonarroti.

Slika 6. *Skice tela i delova tela*, Mikelandelo Buonarroti.

Image 6. *Sketches of bodies and body parts*, Michelangelo Buonarroti

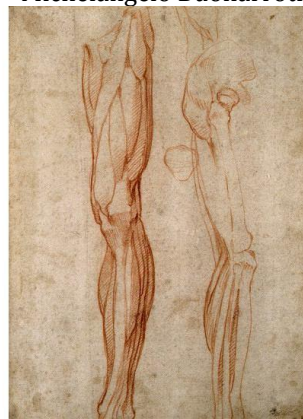
Slika 7. *Čovek koji drži svoju odranu kožu*, Mikelandelo Buonarroti.

Image 7. *The man who keeps his flayed skin*, Michelangelo Buonarroti

Slika 8. *Skica leve butine i noge*, Mikelandelo Buonarroti.

Image 8. *Sketch of the left thigh and leg*, Michelangelo Buonarroti

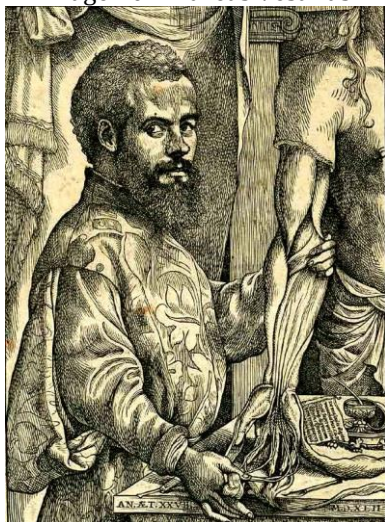
Slika 9. *Anatomija – višestuko*, Mikelandelo Buonaroti.

Image 9. *Anatomy - multi-point*, Michelangelo Buonarroti

Prema mišljenju istoračara, ove skice ljudske anatomije imale su uticaj na potonji razvoj anatomije.

Slika 10. Andreas Vezalijus.
Image 10. Andreas Vesalius

Andreas Vezalijus, Andrija Vezal (Andreas Vesalius, Andries Van Wesel (1514–1564) bio je flamanski lekar i anatom, nemačkog porekla, koji se često navodi kao reformator i osnivač moderne ljudske anatomije. On je autor jedne od najuticajnijih knjiga o anatomiji ljudskog tela objavljenoj pod nazivom: *Sedam knjiga o građi ljudskog tela* (lat. *De humani corporis*

fabrica libri septem). Knjigu je izdao Johannes Oporinus (Johannes Oporinus) u Bazelu, 1543.

Slika 11. *Ecorche*.
Image 11. „Ecorche”

Na slici 11 prikazan je takozvani *ecorche* (reč francuskog porekla), u slikarstvu i vajarstvu manir skiciranja delova tela bez kože da bi se istakli mišići i struktura tela.

Napomena: sve ilustracije su preuzete sa interneta (Google Image Search je korišćen kao izvor ilustracija prikazanih u ovom radu).

ZAKLJUČAK

Uočava se da je Mikelandelo bio vrstan poznavalac anatomije o čemu govore njegove anatomske skice i crteži. Takođe je ilustrativno poznavanje anatomije u Pasarotijevom delu, koji je u svom *Času* to istakao u oslikavanju leša. Sem toga, naročita pažnja je poklonjena i držanju učenika i ekspresiji njihovih lica. Zato je Vesaliusov udžbenik svedočanstvo *per se* o razvoju anatomije.

LITERATURA

1. Reis LO, Zani EL, Alonso JC, Simoes FA, Rejowski RF, Barreto G. The interpretation of the figure of the prophet Jonah by Michelangelo on the ceiling of the Sistine Chapel: anatomical urological vision. *Int Braz J Urol.* 2012;38(3):317-22; discussion 323, dostupno na: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22765863>
2. Overview Michelangelo, From: "Michelangelo in The Oxford Dictionary of Art and Artists", *Oxford Index*, dostupno na: <http://oxfordindex.oup.com/view/10.1093/oi/authority.y.20110803100155121?rskey=UHIhWA&result=0&q=michelangelo>
3. Wikipedia - The Free Encyclopedia, dostupno na: <https://www.wikipedia.org>